

Yunanistan'da Öğrenci Olayları: 1973 Atina Politeknik İşgali

Student Unrest in Greece: 1973 Athens Polytechnic Occupati

Hilal İŞÇİ YİĞİT

(Sorumlu Yazar-Corresponding)

Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul, Türkiye.

Ministry of National Education, Istanbul,
Türkiye.

hilal.isci.yigit@gmail.com

*Bu makale, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalında Prof. Dr. Vahdettin Engin danışmanlığında Hilal İşçi Yiğit tarafından hazırlanan "İki Darbe Arasında Türk-Yunan İlişkileri (1960-1980)" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

Geliş Tarihi/Received 19.10.2025
Revizyon Tarihi/Revision 09.11.2025
Kabul Tarihi/Accepted 21.11.2025
Yayın Tarihi/Publication Date 20.12.2025

Atf:

İşçi Yiğit, Hilal. "Yunanistan'da Öğrenci Olayları: 1973 Atina Politeknik İşgali". *Tarih ve Tarihçi*, 4, sy. 2 (Aralık 2025): 71-87.

Cite this article:

İşçi Yiğit, Hilal. "Student Unrest in Greece: 1973 Athens Polytechnic Occupation". *History and Historian*, 4, issue.2 (December 2025): 71-87.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Öz

1967 yılında Yunanistan'da gerçekleşen askeri darbe sonucunda, Albaylar Cuntası yönetime el koyarak ülkede baskıcı bir rejim kurmuştur. Demokratik haklar askıya alınmış, siyasi partiler kapatılmış, basına sansür uygulanmış ve üniversite özerkliği ortadan kaldırılmıştır. Bu baskıcı ortamda özellikle üniversite öğrencileri rejime karşı tepkilerini örgütlü bir biçimde göstermeye başlamış, gençlik hareketleri ülkedeki demokratik direnişin öncü unsurlarından biri hâline gelmiştir. Öğrenciler yalnızca eğitim sistemine değil, aynı zamanda rejimin genel baskı politikalarına karşı da ciddi bir muhalefet geliştirmiştir. Bu bağlamda en önemli olay, 14 Kasım 1973'te Atina Ulusal Teknik Üniversitesi'nde (Politeknik) başlayan öğrenci işgalidir. Öğrenciler üniversiteyi işgal ederek kendi taleplerini duyurmuş, korsan bir radyo kurarak halkı özgürlük, demokrasi ve direniş için örgütlenmeye çağırmıştır. Üniversite öğrencileri kurdukları korsan radyodan Yunan cuntasına ekmek (psomi), eğitim (paideía), özgürlük (eleftheria), sloganlarıyla seslenmiştir. Üç gün boyunca devam eden bu eylem, rejimin otoritesine karşı halk desteğini artırmış ve ulusal bir direnişin sembolüne dönüşmüştür. Ancak 17 Kasım 1973'te ordu üniversiteye tanklarla müdahale etmiş, onlarca öğrenci hayatını kaybetmiş, yüzlercesi yaralanmış, öğrencilerin bir kısmı da tutuklanmış, Atina sokakları adeta kan gölüne dönmüştür. Bu açıdan Atina Politeknik İşgali yalnızca bir öğrenci hareketi değil, aynı zamanda Yunanistan'daki cunta rejimine karşı gelişen toplumsal muhalefetin de simgesi olmuştur. Bu olay, 1974'te rejimin çöküşüyle sonuçlanacak demokratikleşme sürecini başlatan dönüm noktalarından biri olarak kabul edilir. Bu çalışmanın amacı, Politeknik İşgali'nin tarihsel ve siyasal bağlamını inceleyerek, öğrenci hareketlerinin otoriter rejimlere karşı direniş sürecindeki dönüştürücü rolünü ortaya koymaktır. Ayrıca bu araştırma, Atina Politeknik'te başlayan öğrenci olaylarının Yunanistan'ın demokratikleşme sürecine yaptığı katkısı, halkın dayanışma bilincini nasıl güçlendirdiğini ve gençliğin toplumsal değişim üzerindeki etkisini değerlendirmeyi hedeflemektedir. Sonuç olarak, Politeknik İşgali yalnızca Yunanistan tarihinin bir dönüm noktası değil, aynı zamanda dünyada özgürlük, demokrasi ve insan hakları mücadelesinin evrensel bir sembolü olarak kabul edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Atina Politeknik İşgali, Yunanistan'da Öğrenci Olayları, Albaylar Cuntası, Yunan Gençliğinin Direnişi, 1973 Atina Politeknik Olayları.

Abstract

Following the military coup in Greece in 1967, the Colonels' Junta seized power and established an oppressive regime. Democratic rights were suspended, political parties were shut down, the press was censored, and university autonomy was abolished. In this authoritarian environment, university students, in particular, began to express their opposition to the regime in an organized manner, and youth movements became a leading element of the democratic resistance in the country. Students developed a serious opposition not only to the education system but also to the regime's general repressive policies. The most significant event in this context was the student occupation of the National Technical University of Athens (Polytechnic) on November 14, 1973. The students occupied the university, made their demands heard,

established an independent radio station, and called on the public to organize for freedom, democracy, and resistance. University students called out to the Greek junta on the pirate radio they set up, using slogans such as bread (psomi), education (paideia), and freedom (eleftheria).

This protest, which continued for three days, increased popular support against the regime's authority and became a symbol of national resistance. However, on November 17, 1973, the army raided the university with tanks, killing dozens of students and injuring hundreds more or arresting them. The occupation of Athens Polytechnic was not merely a student movement, but a symbol of the growing social opposition to the junta regime in Greece. This event is considered a turning point that initiated the democratization process that would culminate in the regime's collapse in 1974. The aim of this study is to examine the historical and political context of the Polytechnic Uprising and to reveal the transformative role of student movements in the process of resisting authoritarian regimes. Furthermore, the study aims to evaluate the Polytechnic Uprising's contribution to Greece's democratization process, how it strengthened the public's sense of solidarity, and the influence of youth on social change. In conclusion, the Polytechnic Uprising is regarded not only as a turning point in Greek history but also as a universal symbol of the struggle for freedom, democracy, and human rights around the world.

Keywords: Occupation of Athens Polytechnic, Student Protests in Greece, Colonels' Junta, Resistance of Greek Youth, 1973 Athens Polytechnic Protests.

Giriş

İngiltere, Rusya ve Fransa'nın desteğiyle Osmanlı Devleti'nden ayrılarak 1830'da kurulan Yunanistan, ilk olarak krallıkla yönetilmiştir.¹ Yunanistan'da kraliyet soyundan gelen bir varisin bulunmaması, Avrupalı büyük güçlerin Yunanistan için bir kral bulmaya çalışmalarına yol açmıştır. Yunanistan'ın ilk Kralı Otto (Othon) Yunan değil, Alman kökenli bir Bavyera prensiydi.² Kral Otto Yunanca bilmediğinden Yunan halkıyla tercümanları aracılığıyla konuşabilmiştir.³ Otto'nun ardından tahta geçen 17 yaşındaki I. Georgios da Danimarka kökenliydi.⁴ Yaklaşık olarak 50 yıl boyunca Yunanistan'ı yöneten I. Georgios Selanik'te uğradığı bir suikast sonucu yaşamını yitirmiş,⁵ onun oğlu I. Konstantin, ilki geçici olmak üzere iki kez tahttan indirilmiştir. Ardından, I. Konstantin'in oğlu Aleksandros evcil bir maymunun ısırması sonucu beklenmedik bir biçimde hayatını kaybetmiştir.⁶ I. Dünya Savaşı yıllarına gelindiğinde, Yunanistan Kralcılar ve Venizelosçular olmak üzere ikiye bölünmüştür. Yunan siyasi tarihinde "*Ethnikos Diasmos*" (milli bölünme) olarak adlandırılan bu dönemde, ülke son derece karmaşık bir süreçten geçmiştir.⁷ Nitekim 1922 yılında II. Georgios tahta çıkmış, 1924'te ise Yunanistan'da demokratik bir yönetim şekli olan cumhuriyet ilan edilmiştir.⁸ Böylelikle Kral II. Georgios, cumhuriyetin ilanı üzerine tahtını kaybetmiştir.⁹ 1935 yılına gelindiğinde, 11 yıldır cumhuriyetle yönetilen Yunanistan'da yeniden monarşiye geçilerek ülke krallıkla yönetilmeye başlamıştır. Parlamenter cumhuriyetten monarşiye 1935 yılında geçilmesi üzerine, 1924'te tahtını kaybeden II. Georgios yeniden Yunan kralı olmuştur. II. Dünya Savaşıyla birlikte Kral II. Georgios'a karşı başlayan muhalefetle beraber ülkedeki iç karışıklıklar daha da artmıştır. 1 Nisan 1947'de II. Georgios'un ölümünün ardından Yunanistan tahtına I. Paul geçmiş ancak onun 6 Mart 1964'te ölmesinin ardından oğlu II. Konstantin 24 yaşında Yunanistan kralı olmuştur. Bu doğrultuda Yunan krallarının akıbetine bakıldığında, ülkenin modern tarihindeki siyasi kırılmaları ve monarşinin istikrarsız doğasını yansıtan dikkat çekici bir tablo olduğu görülmektedir.

¹ Bir Krallık Bir Cumhuriyet, Hürriyet, 27 Kasım 1973, 12.

² Hilal İşçi Yiğit, "Yunan Kralı Konstantinos ve Venizelos Çatışması Ekseninde Yunanistan'ın Birinci Dünya Politikası", *Tarihin Engin Sularında Prof. Dr. Vahdettin Engin'e Armağan*, ed. Arif Kolay ve Ahmet Vurgun, (İstanbul: Yeditepe yayınevi, 2022), 621, 622.

³ Melina Mercouri, *Cuntayla Savaşım*, (İstanbul: Akan yayıncılık, 1988), 20.

⁴ İşçi Yiğit, "Yunan Kralı Konstantinos ve Venizelos Çatışması Ekseninde Yunanistan'ın Birinci Dünya Politikası", 621, 622.

⁵ Mercouri, *Cuntayla Savaşım*, 21.

⁶ Çiğdem Kılıçoğlu Cihangir, "Yunanistan'da Monarşi Üzerine Bir Değerlendirme", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, sy. 58, (2016): 99.

⁷ İşçi Yiğit, "Yunan Kralı Konstantinos ve Venizelos Çatışması Ekseninde Yunanistan'ın Birinci Dünya Politikası", 626-627.

⁸ Bir Krallık Bir Cumhuriyet, Hürriyet, 27 Kasım 1973, 12.

⁹ Kılıçoğlu Cihangir, "Yunanistan'da Monarşi Üzerine Bir Değerlendirme", 99.

Kral II. Konstantin'in ülkenin başına geçtiği 1964'ten itibaren ülkede hem iç karışıklıklar hem de hükûmet krizleri yaşanmıştır. Bu durum Yunanistan'ı siyasi istikrarsızlığa sürüklemiştir.¹⁰ Bu doğrultuda belirtmek gerekir ki, 1960'lı yıllar Yunanistan'da iç siyasetin karmaşık olduğu bir dönemdir. Ordudaki muhalif kesimi bertaraf etmek isteyen Başbakan Yorgo Papandreu, bu hamleyi gerçekleştirmekte geç kalmıştır.¹¹ Papandreu 1965 yılına gelindiğinde, Kral II. Konstantin'le bir süredir çatışma yaşamaktaydı ve bu nedenden ötürü, Başbakanlıktan istifa etmişti. Papandreu'nun istifasından Yunan cuntasının yönetime el koymasına kadar devam eden iki yıllık süreçte, Yunanistan istikrarsız koalisyonlarca yönetilmiştir.¹²

Yunan Kralı II. Konstantin döneminde yaşanan hükûmet krizini bir fırsat olarak gören Yorgo Papadopoulos'un başında bulunduğu Albaylar¹³ ordunun ülkenin yönetimine el koyduğunu 21 Nisan 1967 tarihinde sabah saat 06.50'de Atina radyosundan kamuoyuna ilan etmişlerdir. Askerlerin yönetime el koyması ile birlikte tüm dünyayla 48 saat boyunca iletişim kesilmiş, Yunan halkının sokağa çıkması yasaklanmıştır.¹⁴ Darbenin gerçekleştiği 21 Nisan 1967'de Kral II. Konstantin, Yargıtay Başsavcısı Kollias'ı Başbakan ilan etmiştir.¹⁵ Yorgo Papandreu ve oğlu Andreas Papandreu'nun yanı sıra gerek sağ görüşlü gerekse sol görüşlü pek çok Yunan politikacı tutuklanarak cezaevine gönderilmiştir.¹⁶ Böylelikle Yunan Kara kuvvetlerinin ülkede yönetimi ele geçirmesiyle demokratik idareye son verilmiş ve Yunan siyasi tarihinde 7 yıl boyunca süren totaliter "*Albaylar Cuntası dönemi*" başlamıştır.¹⁷ Cuntacı askerlerin en önemli özelliği sol çizgiye ve bilhassa komünizme karşı olmalarıydı. Bu doğrultuda Albaylar Cuntası Yunanistan'ın aşırı sol çizgiye sahip olan Enosi Demokratiki Aristeras'ı (EDA) kapatmıştır.¹⁸

1967 yılından itibaren Yunanistan'da hâkim olan Albaylar Cuntasının son dönemlerinde ülkede iç karışıklıklar yaşanmıştır. Çatışma yaşadığı Kral Konstantin'i sürgüne gönderen Papadopoulos, hem kendisine karşı olan muhalefeti dizginlemek hem de ülkenin demokrasiye geçtiği izlenimini vermek amacıyla, 1 Haziran 1973'te cumhuriyeti ilan etmiştir. Ardından 29 Temmuz'da ise yeni Anayasa ilan edilmiştir. Bu buhranlı sürecin sonunda Yorgo Papadopoulos cumhurbaşkanı, Merkezî ise Başbakan olmuştur. Böylelikle Yunanistan'da II. Cumhuriyet dönemi başlamıştır. Her ne kadar yeniden cumhuriyet ilan edilmiş olsa da, Papadopoulos'a karşı protestolar ve ayaklanmalar devam etmiştir.¹⁹ 1973 yılı itibarıyla Albaylar Cuntası, 6 yıldır yönettiği Yunanistan'da kendi ideolojisine uygun bir toplumsal taban yaratamamıştır. Yunanistan'daki işçi kesime ve üniversite gençliğine göre Cunta idaresi, ABD ve NATO'ya hizmet etmekteydi. Her ne kadar Albaylar Cuntası tarafsız bir politika belirleyeceğini ifade etse de cuntanın söylemleri ve icraatları arasındaki tutarsızlık, Yunan gençliğinin cuntaya tepkisini artırmıştır. 6. Filo'nun Yunanistan'ın Elefsina ve Pire limanlarına demirlemesi, cuntaya muhalif kesimlerde Yunanistan'ın ABD'nin bir üssü haline dönüşeceği endişesini artırmıştır.²⁰

1973 Atina Politeknik İşgali

Albaylar Cuntasının lideri Yorgo Papadopoulos, 21 Nisan 1967 tarihinde gerçekleştirdikleri darbe girişimini, İtalya'da XV. yüzyılda başlayıp Avrupa'yı kültür ve sanat alanında aydınlatan Rönesans'a benzetmiştir. Papadopoulos, 1967 darbesini "*Yunan Milli Rönesansı*" olarak nitelendirmiştir. Ekonomiyi, eğitimi ve sağlık koşullarını geliştirmenin yanı sıra "*Modern ve üretken bir Yunan toplumu inşa etme*" hedefi olduğunu belirten Papadopoulos, tüm bunları "*O pistevo mas*" (inancım)

¹⁰ Bir Krallık Bir Cumhuriyet, Hürriyet, 27 Kasım 1973, 12.

¹¹ Nikos Svoronos, *Çağdaş Helen Tarihine Bakış*, (İstanbul: Belge yayınları, 1988), 114-115.

¹² Çiğdem Kılıçoğlu, "Albaylar Cuntası Döneminde Yunanistan'ın Türkiye Politikası (1967-1974)". (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2010), 61.

¹³ Bir Krallık Bir Cumhuriyet, Hürriyet, 27 Kasım 1973, 12.

¹⁴ Yunanistan'da Darbe Bütün Siyasi Liderler Tevkif Edildi, Milliyet, 22 Nisan 1967, 1.

¹⁵ Hilal İşçi Yiğit, "İki Darbe Arasında Türk-Yunan İlişkileri (1960-1980)", (Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, 2025), 194.

¹⁶ Yunanistan'da Darbe Bütün Siyasi Liderler Tevkif Edildi, Milliyet, 22 Nisan 1967, 1.

¹⁷ Damla Demiröz, "On Sekiz Metin: Yunan Edebiyat Dünyasından Albaylar Cuntası'na (1967-1974) Karşı Yükselen Ses", *Litera Edebiyat Yazıları* 14, sy. 14, (2004): 177.

¹⁸ Solcu EDA Partisi kapatıldı, Milliyet, 1 Mayıs 1967, 1. Albaylar Cuntası döneminde muhalif müzisyen Mikis Theodorakis tutuklanmış, sinema sanatçısı Melina Mercouri ise Yunan vatandaşlığından çıkarılmıştır. Bu açıdan belirtmek gerekir ki Albaylar Cuntası yalnızca muhalif siyasetçileri değil aynı zamanda muhalif sanatçıları da etkisiz hale getirmeye çalışmıştır. James Heneage, *Kısa Yunanistan Tarihi*, (İstanbul: Say yayınları, 2021), 213-214.

¹⁹ Bir Krallık Bir Cumhuriyet, Hürriyet, 27 Kasım 1973, 12.

²⁰ Rıza Özlütaş, *Burası Politeknik*, (İstanbul: Kor Kitap, 2017), 37-38.

olarak adlandırmıştır.²¹ Yunan siyasi tarihinde en çalkantılı dönemlerden biri olan Albaylar Cuntası dönemi, ülkede halkın temel hak ve özgürlüklerinin kısıtlandığı, muhalefete baskının sertleştiği, eğitim, kültür ve sanatın adeta bir kıskaç altına alındığı totaliter bir süreç olmuştur. 1967’de iktidara gelen Albaylar Cuntası’nın kurduğu otoriter yönetim, toplumsal muhalefete yönelik baskıcı uygulamalarıyla Yunanistan’da siyasal gerilimi tırmandırmış; bu durum 1973 yılında üniversite gençliği öncülüğünde gelişen geniş çaplı öğrenci hareketlerine zemin hazırlamıştır. Yunanistan’da gerçekleşen öğrenci olaylarının tarihsel arka planına bakıldığında, Fransız Devriminin getirdiği eşitlik, özgürlük, kardeşlik gibi fikrî ve ideolojik kavramların gençliğin aydınlanma yaşamasında etkin bir rol oynadığı görülmektedir. Bilhassa temelleri 1960’lardan itibaren atılan sol çizgideki ideolojik yapılanmalar Yunanistan’da 1970’lerin başlarında büyük artış göstermiştir. Albaylar Cuntası muhalif sanatçı Mikis Theodorakis’in sanatsal duruşunu sol çizgiye ait bir tür politik eylem olarak gördüğünden onun müziğini yasaklamıştır. Bu durum Albaylar Cuntasının sanata uyguladığı sansürün en açık örneğini oluşturmuştur.

1967’den itibaren diktatörlükle yönetilen Yunanistan, ilk etapta sol ideolojik yapılanmaya kapılmamış ancak 1972’den itibaren ise üniversite gençliği bu çizgiye yaklaşmıştır. Bunda Yunan Cuntasının baskıcı yönetimi etkili olmuştur. Totaliter Cunta yönetimi iktidarda oldukları ilk yıllarda kültürel ve sanatsal faaliyetlere yönelik bir baskı kurmamıştır. Bu da öğrencilerin daha çok kitap okumasını, film, tiyatro gibi kültürel alanlarla ilgilenerek aydınlanmasını sağlamıştır. Üniversite gençliği cunta döneminde yaratılan mutsuz Yunan toplumunun sorumlusu olarak Albaylar Cuntasını görmüş ve bir süre sonra bu genç ve eğitilmiş kitle askeri cuntaya muhalif bir kesime dönüşmüştür. 1968’den itibaren Avrupa’da gençlik hareketleri sorgulayan ve hakkını arayan bir yapılanmaya dönüşmüştür. İtalya’da işçi sınıfının mücadelesi, Filistinlilerin ve İrlandalıların mücadelesi sol ideolojinin Avrupa’da ivme kazanmasına neden olmuştur. Böylelikle 1969’dan itibaren üniversite gençliği, ideolojik olarak yaşadıkları devrin politik rüzgarlarından etkilenerek kendi siyasal çizgilerini oluşturmuşlardır.²² Yorgo Papadopoulos’un 1967’den 1973’e dek devam eden 6 yıllık iktidarı gözden geçirildiğinde, 1973 yılı son derece çalkantılı olmuştur. Ülkedeki ekonomik koşulların kötü olması ve baskıcı bir yapının oluşması, Albaylar Cuntasına karşı ayaklanmaları ve protestoları beraberinde getirmiştir. Kendisine karşı artan muhalefeti dizginlemek isteyen Yorgo Papadopoulos, 1 Haziran 1973’te cumhuriyeti ilan etmiştir. Böylelikle Papadopoulos tarafından halka Yunanistan’ın demokratikleşmeye başladığı izlenimi verilmeye çalışılmışsa da bu durum Yunan halkının cuntaya tepkisini dindirememiştir. Ayrıca 1973’te Yunanistan’da cumhuriyetin ilan edilmesi, 1967’de İtalya’ya sürgün edilmiş olan eski Kral Konstantin’in Yunanistan’da yeniden kral olma umudunu sona erdirmiştir.²³

Atina Politeknik Ayaklanması, Millî Eğitim Bakanı Sifnaios’un 13 Kasım 1973’te üniversiteyi ziyaretinin ardından gerçekleşmiştir.²⁴ Atina Politeknik’te öğrenci olaylarının başlamasında demokratik hakların istenmesi, üniversitelerin özgürleşmesi gibi taleplerin yanı sıra kötüye giden ekonomik koşullar, basına ve sanata uygulanan sansür de etkili olmuştur.²⁵ Öğrenci olaylarının sebeplerinden biri de 4 Kasım 1973’te Yorgo Papandreu için düzenlenen anma töreni esnasında çıkan olaylarda tutuklanan 17 kişinin yargılanması kararına öğrencilerin duyduğu tepki olmuştur.²⁶ Bu doğrultuda 14 Kasım 1973 tarihinde, Atina’daki farklı fakültelerden yaklaşık 4000 öğrenci, Teknik Üniversite binasını işgal etmiştir. Üniversite binasını bütünüyle denetim altına alan ve demir kapıları kapatan öğrenciler, burada kurdukları korsan bir radyo aracılığıyla Atina radyosunun frekansı üzerinden yayın yapmışlardır. Bu yayınlar sırasında kendi hazırladıkları bildirimleri halka

²¹ Kılıçoğlu, “Albaylar Cuntası Döneminde Yunanistan’ın Türkiye Politikası (1967-1974)”, 74.

²² Σταύρος Λυγερός, *Η Ειγγελση του Πολυτεχνείου Μία ξεχασμένη κατάθεση*, (Αθήνα: Εκδόσεις Πατακη, 2023), 20-22.

²³ Kral Konstantin Bekliyor, *Hürriyet*, 27 Kasım 1973, 12. 1967’de İtalya’ya sürgün edilen Kral Konstantin’in Yunanistan’da yeniden kral olma hayallerini suya düşüren ilk hadise, 1 Haziran 1973’te Yunanistan’da cumhuriyetin ilan edilmesi olmuştur. Oğlu Konstantin’in yeniden kral olma hayalini taşıyan Ana Kraliçe Frederika, Yunanistan’da cumhuriyetin ilan edilmesi üzerine üzüntüden hastalanmıştır. Bu doğrultuda Yorgo Papadopoulos’un cumhuriyeti ilan ederek hem kendisine karşı halkta oluşan muhalefeti dizginlemeyi hem de Kral Konstantin’in yeniden kral olma hayalini de sona erdirmeye çalıştığını söylemek yerinde olur. Kral Konstantin’e yakınlığıyla bilinen Gizikis tarafından 25 Kasım 1973’te devrilen Yorgo Papadopoulos’un ev hapsi cezası alması, sürgünde bulunan Kral Konstantin’in yeniden Yunanistan’a dönme umutlarını yeşertse de kendisi ilerleyen süreçte umduğunu bulamamıştır. Kral Konstantin Bekliyor, *Hürriyet*, 27 Kasım 1973, 12.

²⁴ Εξάωρη Μάχη Στην Αθήνα και ή Πολυτεχνειον Ναταλήρη υπιό 2000 Φοιτητών, Μακεδονία, 14 Νοέμβριος 1973, 14.

²⁵ İhtilale Nasıl Gelindi? Hareketi Bir Avuç Öğrenci Başlattı, *Hürriyet*, 26 Kasım 1973, 1.

²⁶ Σολυπολοβς Κονσταντινος, *Κονσταντινος Καραμανλής Αρχείο Γεγονότα Κείμενα*, (Αθήνα: Ιδρυμα Κονσταντινος Γ. Καραμανλής Εκδοτική Καραμανλής, 1995), 200.

duyurmuşlardır. “NATO’ya hayır”, “Allende”, “Tayland”, “Diktatörlere ölüm” gibi sloganlar içeren pankartlar taşıyan öğrenciler, üniversitenin deposunda buldukları Yunan bayraklarına da kırmızı boya ile sol görüşlü sloganlar yazmışlardır.²⁷ 1973 yılında gençliğin Albaylar Cuntası’na karşı başlattığı direnişin ardında, yalnızca güncel sosyo-ekonomik sorunlar değil, aynı zamanda tarihsel olarak biriken yapısal krizler de etkili olmuştur. Ekonomik istikrarsızlık ve giderek derinleşen gelir adaletsizliği, geniş halk kesimlerinde hoşnutsuzluk yaratırken; Yunanistan’ın iç politikasına ABD ve NATO gibi yabancı güçlerin doğrudan ve dolaylı müdahaleleri, ulusal egemenlik algısını zedelemiştir. Bunun yanı sıra, Cunta rejiminin ifade özgürlüğünü, örgütlenme haklarını ve temel sivil hakları baskı altına alması; özellikle üniversite gençliği nezdinde ciddi bir tepki doğurmuştur. Eğitim sisteminin nitelik kaybına uğraması ve ideolojik yönlendirmelere açık hale gelmesi ise bu hoşnutsuzluğu daha da derinleştirmiştir. Tüm bu etkenler, gençlerin politikleşmesini hızlandırarak kitlesel bir başkaldırının zeminini oluşturmuştur.²⁸

14 Kasım 1973’te Atina’daki üniversite öğrencileri tarafından, Papadopoulos liderliğindeki Cunta yönetimine karşı başlatılan direniş hareketi²⁹ 15 Kasım sabahı Politeknik’i işgal eden 1500 öğrencinin taleplerini dile getirmek için hükümet karşıtı sloganlar atmalarıyla öğrenci olaylarının ilk kıvılcımını oluşturmuştur. İlk etapta küçük bir grup tarafından St. Peter caddesinde düzenlenen bir gösteri Yunan polisi tarafından dağıtılmıştır.³⁰ Sabah saatlerinde Atina Politeknik Üniversitesi’nin ana kapısı açılmış ve öğrenciler tarafından arabalar kontrol edilmiştir. Otobüslerin üzerine öğrenciler tarafından boyayla sloganlar yazılmış ve bildiriler yapıştırılmıştır. Atina’nın farklı yerlerinden gelen öğrenci grupları, okullarından çıkarak “Ekmek – eğitim – özgürlük”, “serbest seçimler”, “işçi konseyleri”, “Amerika defolup gidecek” şeklinde sloganlar atmış ve Politeknik Üniversitesi’ne gelerek protesto gösterilerine destek vermişlerdir. BBC Radyosu’nun 15 Kasım 1973’te verdiği bilgilere göre; Britanya Ulusal Öğrenci Birliği 19-23 Kasım tarihleri arasında Yunan öğrencilere destek olmak amacıyla bir haftalık etkinlikler düzenlemiştir.³¹ Atina Politeknik Üniversitesi Senatosu, Zografou binasında olağanüstü bir oturumda toplanarak öğrenci olaylarını incelemiş ve öğrencilere polis müdahalesini reddetmiştir. Sebebi ise herhangi bir sert müdahalenin Yunanistan’ı kanlı olaylara sürükleyebilme ihtimali olmuştur.³² Protestocu üniversite öğrencileri, üst düzey yetkililerin bulunduğu Asden adlı otobüsün kaputuna tırmanarak otobüsü parçalamaya çalışmışlardır.³³ Patras Üniversitesinden gelen bir grup üniversite öğrencisi, Atina’da Politeknik öğrencileriyle bir araya gelerek onları desteklediklerini ifade etmişlerdir.³⁴ 15 Kasım 1973 Perşembe günü Atina Politeknik öğrencileri, Atina radyosu üzerinden korsan yayın yapmaya başlayarak Politeknik Üniversitesi Radyo istasyonunu faaliyete geçirmiştir.³⁵ Korsan yayın yapan öğrenciler, öğrenci barikatlarının arkasına kurulan vericiden Yunan halkına şu sözlerle seslenmiştir: “Sizi Politeknik Okulu’ndan çağırıyoruz. İşte Özgür Yunan öğrencilerinin Radyosu...Atina halkı, Yunanistan halkı...”³⁶

²⁷ Milliyet, 17 Kasım 1973, 1.

²⁸ Σ. Μαντογλου, “Μελέτη Μιας Μειονότητας”, (Διδακτορική Διατριβή, Παντειον Πανεπιστήμιο, 1992), 456.

²⁹ Yunanistan’da sıkıyönetim ilan edildi, Cumhuriyet, 18 Kasım 1973, 1.

³⁰ Για 3 μέρα το πολυτεχνείο κατεχεται απο ξπουδαστας και στην Πάτρα 800 φοιτηταί κλειστηκαν στοπ πανεπιστήμιο, Μακεδονία, 16 Νοέμβριος 1973, 1.

³¹ Νέο κύμα φοιτητών ένεκλείσθη χδές στό Πολυτεχνείο, Ακρόπολις, 17 Νοεμβρίου 1973, 1.

³² Υπουργειον παιδείας Ελλάδας: Πολίτικα και όχι φοιτητικά τα ελατηρια των Διαδηλωτών. Φως, 16 Νοεμβρίου 1973, 1.

³³ Το Πολυτεχχνείο Αποραβιαστο, Απογευματινή, 16 Νοεμβρίου 1973, 1.

³⁴ Για 3 μέρα το πολυτεχνείο κατεχεται απο ξπουδαστας και στην Πάτρα 800 φοιτηταί κλειστηκαν στοπ πανεπιστήμιο, Μακεδονία, 16 Νοέμβριος 1973, 10.

³⁵ Άγγελος Τσέκερης, Πολυτεχνείο 1973 / Το χρονικό της φοιτητικής εξέγερσης, 17 Νοεμβρίου 2022.

https://www.avgi.gr/politiki/430556_hroniko-tis-foititikis-exegersis

³⁶ Students call for general strike say junta must go, Athens News, 17 November 1973, 2.

Fotoğraf 1: Πολυτεχνείο '73 - Αρχείο Φωτογραφιών.
(15 Κασım 1973'te Πολιτεχνικ öğrencilerinin Atina radyosu üzerinden yaptıkları korsan radyo yayınından)

Çoğunluğu gençlerden oluşan onlarca vatandaş, tramvay ve otobüslerden inerek öğrencilerin eylemine destek vermiştir. Saat 19.15 civarında kalabalığın yoğunluğu trafiğin akışını imkansız hale getirmiştir. İlerleyen saatlerde protestocuların sayısı artmıştır. Yunan basınının öne çıkan gazetelerinden Makedonia'da verilen bilgilere göre; Atina, "Ya şimdi ya asla" sloganıyla ve Mikis Theodorakis'in şarkılarıyla inlemiştir.³⁷

Cunta karşıtı protestocu üniversite öğrencileri, 16 Kasım 1973'te öğleden sonra Atina'da stadyum caddesinden Sintagma meydanına doğru yürüyerek "Ya özgürlük ya da ölüm! Cunta kahrolsun" sloganlarını atmışlar ve polis şiddetine maruz kalmışlardır. Sayıları 7 bin ile 10 bin arasında olduğu tahmin edilen Yunan öğrenciler, Albaylar Cuntası rejiminin kaldırılmasını talep ederek tepkilerinin ülke çapında ses getirebilmesi için işçilere grev çağrısında bulunmuşlardır.³⁸ Üniversite öğrencilerinin yaptığı çağrı üzerine, inşaat işçilerinin verdiği destekle cuntaya karşı olan protestolar büyümüştür.³⁹ Bu doğrultuda belirtmek gerekir ki, Atina'nın pek çok yerinde silahsız sivil vatandaşlar ile polisler arasında çatışmalar meydana gelmiştir.⁴⁰ Bunun üzerine Yunan ordusu, gece saat 02.57 sularında Politeknik'i abluka altına almıştır. Ağır bir tank üniversitenin demir kapısını ezmiştir. Ordunun baskını sırasında bir kız öğrenci demir kapıya çarparak ağır yaralanmıştır. Yunan gazetesi Apoyevmatini'de verilen bilgilere göre; 20 bin civarında olan protestocuyu etkisiz hale getirmek isteyen Yunan polisinin kullandığı göz yaşartıcı gaz dumanları nedeniyle Atina adeta bir cehenneme dönüşmüştür. Şehrin iç savaş halini alan görüntüsünde, protestocu üniversite öğrencilerinin otobüs yakma eylemi de etkili olmuştur.⁴¹

Yunanistan'daki öğrenci olayları esnasında Paris'te sürgünde olan Karamanlis, Ekim 1973'te görüştüğü eski Başbakan Stefanopoulou'ya siyasete karışmama kararını sürdürdüğünü belirtmiştir. Bunun yanı sıra, Karamanlis Kasım 1973'te meydana gelen Atina Politeknik öğrenci olayları ile ilgili olarak, şiddete başvurulmaması gerektiğini vurgulamıştır.⁴² Atina Politeknik Olayları 17 Kasım 1973'e gelindiğinde, Yunan güvenlik güçlerinin orantısız müdahalesiyle adeta bir meydan savaşına dönüşmüştür. Atina Teknik Üniversitesi öğrencilerinin askeri cunta rejimine karşı başlattığı protesto, yalnızca bir

³⁷ Για 3 μέρα το πολυτεχνείο κατεχεται απο ξπουδαστας και στην Πάτρα 800 φοιτηταί κλειστηκαν στοπ πανεπιστήμιο, Μακεδονία, 16 Νοέμβριος 1973, 10.

³⁸ Students call for general strike say junta must go, Athens News, 17 November 1973, 1.

³⁹ NT, Κουτσουμης, Τα τάνκερ Κατεσσι Λαν την φοιτητική Αναρχία, Ταχυδρόμος, 17.11.1973, 1.

⁴⁰ Αιματηροί Μαχαι στο κεντρον των Αθηνών, Ελεύθερος Κόσμος, 17 Νοεμβρίου 1973, 1.

⁴¹ Τα Τανκς κατέστειλαν την εξεγερσι, Απογευματινή, 17 Νοεμβρίου 1973, 1.

⁴² Πρός αποτροπής ανωμάλων έξελιξων διεμήνυσε και ό πρώην άρχηγός τής ΕΡΕ. Κ. Καραμανλής: Όχι βία. Εμπρός, 17 Νοεμβρίου 1973, 1.

öğrenci eylemi olmanın ötesinde, otoriterliğe karşı toplumun biriken tepkisini simgeleyen önemli bir halk hareketine evrilmiştir. Öğrencilerin üniversiteyi işgal ederek özgürlük ve demokrasi taleplerini dile getirmeleri, kısa sürede geniş kitlelerin desteğini kazanmıştır. Bu gelişme, modern Yunan tarihinde dönüm noktalarından biri olarak kabul edilmekle birlikte cunta rejiminin meşruiyetini daha da sarsan ve toplumsal muhalefeti derinleştiren bir kırılma anı olarak değerlendirilmektedir.⁴³ Olaylar esnasında Atina Politeknik Üniversitesi'nin çevresi polis tarafından kordon altına alınmıştır.⁴⁴ Yunanistan Milli Savunma Bakanı Nikolaos Efessios'un talimatıyla, 17 Kasım 1973'te Atina'da olağanüstü yetkilere sahip bir mahkeme kurulmuştur. Dönemin Yunan ve Türk basınından elde edilen bilgilere göre; protestolar sırasında binlerce öğrenci ile güvenlik güçleri arasında şiddetli ve kanlı çatışmalar yaşanmıştır. Toplum polislerinin olayları kontrol altına almakta yetersiz kalması üzerine ordu devreye girmiş, sabah saatlerinde bir tank Atina'ya sevk edilmiştir. Askerî birliklerin üniversiteyi kuşatmasının ardından, öğrenciler üniversite bahçesinden askerlere "katiller" diye bağırarak tepki göstermiştir. Üniversiteden yayın yapan korsan radyo aracılığıyla öğrenci hareketi şu çağrıyla yapılmıştır: "Yunan ordusu, Yunan gençliğini katletmek için harekete geçti. Parolamız direnmektir." Üniversite kapılarının kapatılmasının ardından içeri girmeye çalışan yaklaşık 15 bin öğrenci, polis ve askerlerin sert müdahalesine maruz kalmıştır. Tanklardan biri üniversitenin ana kapısını kırarak bahçeye girmiş, bu sırada çelik miğferli askerler öğrencileri gözaltına almıştır. Polislerin, çatışma esnasında yere düşen gençleri tekmeleyerek darp ettiği ve bazı vatandaşların bu duruma engel olmaya çalıştığı görülmüştür. Atina sokakları zırhlı araçlarla kuşatılmış ve şehir, fiilen askerî bir abluka altına alınmıştır. Bu süreçte, öğrenci hareketine yalnızca üniversiteliler değil, binlerce işçi de destek vermiş, askerî müdahaleye kadar Atina sokakları "Kahrolsun cunta!" sloganlarıyla yankılanmıştır. Ancak güvenlik güçlerinin uyguladığı "yoğun ve acımasız baskı", protestoların bastırılmasında etkili olmuştur. Olayların yaşandığı döneme ait olan Türk ve Yunan gazetelerinin aktardığı bilgilere göre; Yunan polislerin demir çubuklarla bir öğrenciyi döverek öldürdüğü olaylarda üniversite çevresindeki kaldırımlar adeta kan gölüne dönmüştür.⁴⁵

⁴³ Yunanistan'da sıkıyönetim ilan edildi, Cumhuriyet, 18 Kasım 1973, 1.

⁴⁴ Cumhuriyet, 17 Kasım 1973, 1.

⁴⁵ Yunanistan'da sıkıyönetim ilan edildi, Cumhuriyet, 18 Kasım 1973, 1.

Fotoğraf 2: Atina Politeknik Ayaklanmasında Yunan polisinin şiddet uyguladığı bir genç (Cumhuriyet, 26 Kasım 1973).

Yunan basınının öğrenci olaylarını aktarım şekli ve verdiği bilgilerin Türk basınında verdiği bilgilerle örtüştüğü görülmüş ve söylem dilinin benzerliği fark edilmiştir. Ulusal Araştırma Vakfı'nın yaptığı araştırma verilerine göre, ayaklanmaya katılanların çoğunluğu 16 ile 33 yaş arası gençlerden oluşmaktaydı.⁴⁶ Yunanistan'da öğrenci hareketlerinin kanlı bir şekilde bastırılmasının ardından başkent Atina, adeta bir iç savaş manzarasına bürünmüştür. Üç gün boyunca aralıksız süren öğrenci-polis çatışmaları giderek şiddetlenmiştir. Ülkede halk egemenliğinin tesis edilmesi ve cunta rejiminin sona erdirilmesi amacıyla Yunan halkına çağrıda bulunan üniversite öğrencileri ile polis arasında yaşanan çatışmanın başlamasından yaklaşık yarım saat sonra, Merkezî hükümeti, 17 Kasım 1973 tarihinde ülke genelinde sıkıyönetim ilan etmiştir.⁴⁷ Başlangıçta sıkıyönetim uygulaması Atina ve Selanik şehirleriyle sınırlandırılmış, daha sonra ise bu uygulamanın tüm ülke genelinde geçerli olacağı duyurulmuştur. Başbakan Merkezî, 17 Kasım 1973'te düzenlemeyi planladığı basın toplantısını, yaşanan olayların şiddetlenmesi üzerine iptal ederek, "halk düşmanları"nın seçim yapılmasını engellemek istediklerini beyan etmiştir. Sıkıyönetim ilanının ardından, radyo yayınlarında normal programlar sonlandırılmış ve milli marşlar yayınlanmaya başlanmıştır. Sıkıyönetim komutanı General Dimitrios Zagarianakos tarafından yayımlanan bir numaralı tebliğde, sıkıyönetim süresince tüm silah taşıma izinlerinin iptal edildiği ve avcılık izinlerinin de geçersiz kılındığı belirtilmiştir. Ayrıca, beşten fazla kişinin bir araya gelmesi yasaklanmış ve evlere yalnızca aile bireylerinin girişine izin verilmesi kuralı getirilmiştir. Tebliğde, bu düzenlemelere aykırı davranışların askeri mahkemelerde yargılanacakları açıkça ifade edilmiştir. Hükümet sözcüsü ise sıkıyönetim mahkemelerinin hükümetin talebi doğrultusunda kurulduğunu ve hükümetin istifasının söz konusu olmadığını belirtmiştir. Öğrenciler, işçiler ve güvenlik güçleri arasında yaşanan yoğun çatışmaların ardından ülkede ilan edilen sıkıyönetim nedeniyle başkent Atina, yaklaşık 45 gün süren bir iç savaş görünümü

⁴⁶ Μαρία Χριστοφή, "Πολυτεχνείο 73: Πέρα από τη φοιτητική εξέγερση", (Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Θεσσαλονίκη, 2011), 58.

⁴⁷ Yunanistan'da sıkıyönetim ilan edildi, Cumhuriyet, 18 Kasım 1973, 1.

kazanmıştır. Sokaklarda devrilmiş otomobiller, kamyonlar ve otobüsler ile yerlerinden sökülmüş trafik işaretleri dikkat çekmiştir. Öğrenciler bu unsurları barikat olarak kullanmıştır. Atina'da yaşanan çatışmalarda yüzlerce kişi ağır yaralı olarak hastanelere kaldırılmış; ölü sayısı ise resmi Cunta kaynaklarına göre 4, Yunan basınına göre ise en az 6 olarak rapor edilmiş, 130 kişi ise gözaltına alınmıştır.

Fotoğraf 3: Atina Politeknik Ayaklanması Sırasında.

Atina Politeknik Üniversitesi 1973 Albümünden (Από το λεύκωμα Πολυτεχνείο 1973).

Üniversite kapısının askeri tanklarla kırılarak zorla içeri girilmesi esnasında, aralarında yaşlı bir kadının da bulunduğu altı kişi hayatını kaybetmiş, işçiler ise bu süreç boyunca *"Kahrolsun cunta"* sloganlarıyla direnişlerini sürdürmüştür. Ölenler arasında bir öğrencinin yanı sıra Mısırlı bir kadın da bulunmaktaydı. Hayatını kaybeden öğrenci, Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi olan Yorgo Samurlis'ti. Gösterilerin sonlarına doğru, öğrenciler ve işçiler cuntanın devrilerek halk egemenliğinin tesis edilmesi çağrısında bulunmuştur. Cunta yönetimi, toplumsal muhalefeti bastırmak amacıyla temel hak ve özgürlükleri askıya almış, özellikle öğrenci hareketlerine karşı benzeri görülmemiş bir sertlikte müdahalelerde bulunmuştur. Uluslararası basında yer alan haberlere göre, güvenlik güçlerinin Cunta karşıtı öğrencilere yönelik uyguladığı şiddet, olağanüstü boyutlara ulaşmış ve bu durum, Yunanistan'ı derin bir siyasi ve toplumsal krizin içine sürüklemiştir. 17 Kasım 1973'te gece saatlerinde askeri kuvvetler ve toplum polisi, Atina Politeknik Okulu içinde bulunan yaklaşık 2.000 öğrenciye dışarı çıkmaları için yarım saat süre tanımıştır. Bu esnada gençler, üniversite bahçesine girmek üzere bekleyen askerlerin karşısında *"Bizler Yunan ulusunun çocuklarıyız"* şeklinde sloganlar atmıştır. Verilen sürenin sonunda öğrencilerin dışarı çıkmaması üzerine, üniversite kapısı bir tankla zorla açılmış ve askerler içeri girmiştir. Binanın içinde polisler, cop ve kurşun borular kullanarak öğrencilere saldırmış ve birçok öğrenciyi kanlar içinde yere sermiştir. Üniversite kapısının kırılmasından sonra, ellerinde cop ve sopalar bulunan yüzlerce polis, önce göz yaşartıcı gaz kullanarak hücumu geçmiş, ardından gözaltına aldıkları kadın-erkek tüm kişilere şiddet uygulamıştır. Üniversite bahçesi adeta savaş alanını andıran bir görüntüye bürünmüştür. Polis saldırısına maruz kalan bir genç, cop darbeleri sonucu bayılmış ve başından kan akarken görülmüştür. Askerlerin bahçeye doluşuyla

birlikte, içeride kalan öğrenciler polis tarafından yerde sürüklenmiş; bazı polislerin ellerindeki sopaların demirden olduğu ve yüzlerce öğrencinin yüzü ile başının kanlar içinde kaldığı gözlemlenmiştir. Ayaklanmanın ardından üniversite çevresindeki kaldırımlar kanla kaplanmıştır. Olaylar sırasında bir üniversite öğrencisinin kafası yarılmış, kaçmaya çalışan bir başka genç ise yayılım ateşine tutularak başından kanlar akarak yere yığılmıştır.⁴⁸

Fotoğraf 4: (Aυγη, 17 Νοέμβριος 2022). Άγγελος Τσέκερης, «Πολυτεχνείο 1973 / Το χρονικό της φοιτητικής εξέγερσης»

Öğrenciler ve polis arasında yaşanan kanlı çatışmaların ardından Cumhurbaşkanı Papadopoulos, radyo üzerinden Yunan halkına şu sözlerle seslenmiştir: *“Son derece tehlikeli bir hava yaratan son olaylar, anarşistlerin ve düzen düşmanlarının meydana getirdiği gerçek bir tertibin varlığını ortaya koymuştur.”*⁴⁹ Yunanistan’ın önde gelen politikacılarından P. Kanellopoulos ve G. Mavros üniversite öğrencilerini koşulsuz desteklediklerini belirten açıklamalar yapmışlardır. Yine sol çizgide bir politikacı olan Andreas Papandreu da öğrencilerin yanında olduğunu dile getirmekten çekinmemiştir.⁵⁰ Öğrenci olaylarına yönelik Albaylar Cuntasına karşı muhalif politikacıların öğrencilerin protestolarını destekleyen açıklamalarının ardından, Basın ve yayın müdürü Zurnacis yaptığı basın açıklamasında, Andreas Papandreu, eski Başbakan Kanellopoulos ve Mavros’un öğrencileri kışkırttiklarını, dolayısıyla da olayların müsebbibi olduklarını ileri sürmüştür.⁵¹ Çatışmaların en yoğun yaşandığı anlarda, Teknik Üniversite’nin korsan radyosu aracılığıyla 15 bin öğrenci adına yapılan çağrıda Atina halkı ayaklanmaya davet edilmiştir. Gençler, *“Atinalılar, cunta rejiminin devrilmesi ve egemen bir halk hükümetinin işbaşına geçmesi için bize katılın”* ifadeleriyle halka seslenmiştir. Üniversite gençliği, korsan radyo yayını üzerinden Yunan halkına seslenirken, Papadopoulos cuntasının devrilmesinin zorunlu olduğunu vurgulamış ve halktan destek talebinde bulunmuştur. Askerlerin çok sayıda öğrenciyi yaralaması üzerine, korsan radyo aracılığıyla yaralı öğrenciler için acil ilaç yardımı istenmiş; bunun sonucunda bazı gruplar eczanelerin camlarını kırarak ilaç ve pansuman malzemelerini temin etmiştir. Öte yandan,

⁴⁸ Yunanistan’da sıkıyönetim. Atina’da en az 4 kişinin öldüğü gösteriler dün de devam etti, Milliyet, 18 Kasım 1973, 1.

⁴⁹ Metin Doğanalp, Yunanistan kaynıyor: 6 ölü var, Hürriyet, 18 Kasım 1973, 11.

⁵⁰ Σολυπολοβς Κονσταντινος, *Κονσταντινος Καραμανλής Αρχείο Γεγονότα Κείμενα*, (Αθήνα: Ιδρυμα Κονσταντινος Γ. Καραμανλής Εκδοτική Καραμανλής, 1995), 199-200.

⁵¹ Metin Doğanalp, Yunanistan kaynıyor: 6 ölü var, Hürriyet, 18 Kasım 1973, 11.

Politeknik Üniversitesi radyosu da çok sayıda yaralının taşınabilmesi amacıyla uluslararası Kızılhaç ve Yunanistan'daki yabancı büyükelçiliklerden acil araç yardımı talebinde bulunmak üzere Fransızca çağrılar yapmıştır. Özellikle Atina'daki Fransa Büyükelçiliği'ne defalarca telefon edilerek yaralı öğrenciler için araç sağlanması istenmiştir. 17 Kasım gecesi Atina sokaklarında, can kurtaranların siren sesleri duyulmuştur. Selanik'te ise öğrenciler üniversiteyi işgal ederek işçi, köylü ve öğrenci iktidarını talep eden sloganlar atmış; polis herhangi bir müdahalede bulunmamıştır. Mora Yarımadası'ndaki Patras kentinde ise öğrenciler üniversite binalarını işgal etmiş ve korsan bir radyo yayını aracılığıyla "Kahrolsun cunta", "Ekme" (Psomi), "Eğitim" (Paideia) ve "Özgürlük" (Eleftheria) sloganlarını atmıştır.

Fotoğraf 5: Atina Politeknik öğrencilerinin Yunan halkına seslendiği bildiri (Diktatörlük Karşıtı Bildiriler ve Broşürler Koleksiyonu).

(Τρικ του ΠΑΜ Νέων, 11/1973) (ΑΣΚΙ / Συλλογή Αντιδικτατορικών Προκηρύξεων & Φυλλαδίων).

Cumhurbaşkanı Yorgo Papadopoulos, 17 Kasım 1973 tarihinde Yunan radyosu aracılığıyla halka hitaben bir mesaj yayımlamıştır. Atina Politeknik Üniversitesi'nde başlayan ve sonrasında Yunanistan geneline yayılan öğrenci olaylarını şu ifadelerle değerlendirmiştir: "Anayasanın bana verdiği görev kapsamında, kamu düzenini sağlamak ve halkın kendi işleriyle sükûnet içinde meşgul olabileceği ortamların oluşturulması için gerekli tüm tedbirleri almaya kararlıyım. Gerçeklikten uzak kimselerin saflığından faydalanan karıştırıcı unsurlar, ülkede barışı yeniden tesis etmek ve kamu düzenini güvence altına almak amacıyla tüm Yunanistan'da sıkıyönetim ilan edilmesini zorunlu kılmıştır. Ülkemizin normal siyasi hayata dönmesi ancak bu barış ve kamu düzeninin sağlanmasıyla mümkün olacaktır." Öte yandan, eski Yunanistan Kralı Konstantin, ülkedeki gelişmeleri an be an takip etmiş; ülkesine dönme ümidini hiçbir zaman kaybetmemiş ve bu düşüncesini çeşitli vesilelerle dile getirmiştir. Ülkedeki durumun netleşmesinin ardından, Kral Konstantin'in Yunan halkına yönelik bir konuşma yapması beklenmiştir.⁵² 18 Kasım itibarıyla hayat normale dönme eğilimindeyken yeni gösteriler patlak vermiş ve askeri birlikler tarafından bu göstericiler dağıtılmıştır. Bunun ardından sokağa çıkma yasağı yeniden uygulanmaya başlamıştır. Atina'nın önemli caddelerinden Alexandra'da öğrenciler gruplar halinde polisle çatışmış ve polis hatlarını parçalamaya çalışmışlardır. Eski politikacılardan Zigdis, olaylara ilişkin olarak, "Diktatörlük, icraatlarını masum gençlerin kanı ile suladı. Hükûmet derhal

⁵² Yunanistan'da sıkıyönetim. Atina'da en az 4 kişinin öldüğü gösteriler dün de devam etti, Milliyet, 18 Kasım 1973, 1.

istifa etmelidir” ifadeleriyle Albaylar Cuntasının olaylara ilişkin sorumluluğunu vurgulamıştır. Yunan Silahlı Kuvvetleri Başkomutanı General Zagoryanakos ise yayımladığı bildiriye şu ifadelere yer vermiştir: *“Kamu düzenini sağlama görevi silahlı kuvvetler de dahil olmak üzere her türlü tedbiri alarak eksiksiz yerine getirilecektir. Güvenlik ve düzeni korumak amacıyla alınan tedbirlere uymayan her vatandaş, kendi yaşamını tehlikeye atmış olacaktır.”* 19 Kasım 1973 itibarıyla, olaylar nedeniyle 350 kişi tutuklanmış ve 2.000 kişi gözaltına alınmıştır. Hastanelerde 100’den fazla ağır yaralı bulunmaktaydı. Ayrıca, kaybolan yüzlerce gencin aileleri, onları bulabilmek amacıyla polis teşkilatına başvuruda bulunmuştur. Olayların ardından tutuklananlar arasında sol görüşlü gençler ve emekli subaylar da yer almıştır. Olaylara karışan muhalif gençlerden yaklaşık 200’ü askeri mahkemelerde yargılanmıştır.⁵³ Öğrenci olaylarının son bulmaması nedeniyle Bakan Yardımcısı Zournatis 19 Kasım 1973’te bir basın toplantısı düzenlemiştir. Bu toplantıda Atina Ali Tıp Kurumu Başkanı Dimitrios Kapsiakis ayaklanmada ölenlerin ve yaralananların sayısını açıklamıştır. Kapsiakis’in verdiği bilgilere göre; 19 Kasım 1973 itibarıyla 11 ölü ve 138 yaralı olduğu belirtilmiştir. Öldürülenler arasında 22 yaşında olan Georgios Samouris, 17 yaşında olan Vasiliki Bekiari, 5,5 yaşında olan Theodoros, 23 yaşında olan Markos Karamanis, 20 yaşında olan Michael Myrogramis ve 50 yaşında olan Georgios Gerakidis bulunmaktaydı.⁵⁴

Atina’da öğrenci olaylarına yönelik gerçekleştirilen şiddetli müdahalenin ardından, resmi binaların kapılarına tanklar konuşlandırılmıştır. Sokağa çıkma yasağının kalkmasının hemen ardından elinde kitap, dosya veya kağıt taşıyan gençler sokakta durdurularak polis tarafından kimlik kontrollerine tabi tutulmuştur. Tutuklu protestocular, bir futbol stadyumunda toplanmış ve çeşitli sorgu merkezlerine gönderilmiştir. Tutuklananların sayısının 1.500’den fazla olduğu belirtilmiştir. Yunan hükümeti, olayların sorumluluğunu öğrenciler dışındaki kesimlere atmaya çalışsa da tutuklananların büyük çoğunluğunun öğrencilerden oluşması, hükümetin bu yaklaşımının gerçekleri yansıtmadığını göstermektedir.⁵⁵ Yunanistan Hükümeti Sözcüsü ve Enformasyon Bakanı Zurnatis, yaptığı resmî açıklamada, yaşanan olaylar nedeniyle toplam 866 kişinin tutuklandığını; tutukluların büyük bir kısmının üniversite öğrencilerinden oluştuğunu belirtmiştir. Ayrıca bu kişilerden 204’ünün yargılanmak üzere mahkemeye sevk edildiği bildirilmiştir. Tutuklananlar arasında sol görüşlü politikacılar ile emekli subayların da bulunduğu ifade edilmiştir. Solcular arasında Leonikos Kirkos, Rios Benas, Albay N. Panikolaou ve Atina Teknik Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Konstantin Konofagos gibi önemli isimler yer almaktadır. Zurnatis, açıklamalarının devamında, yaklaşık 150 yabancı gazeteciye olayların merkez üssü olan Teknik Üniversite kampüsüne götürmüştür. Tarihi bina, yaşanan çatışmalar sonucu ciddi hasar görmüş; üniversitenin duvarlarında *“Faşistler defolun”* ve *“Amerikalılar Teksas’a”* gibi sol eğilimli ve Amerikan karşıtı sloganların yazıldığı görülmüştür. Üniversite binasının içinde kan lekeleri, ilaç kutuları ve yiyecek kalıntıları gibi izler tespit edilmiştir. Ayrıca, üniversite içerisindeki bazı heykellerin parçalandığı gözlemlenmiştir.⁵⁶ Öğrenci olaylarının ardından Atina Emniyet Müdürü Loukas Hristoloukas, gazetecilerle birlikte Politeknik’e girdiğinde ilk olarak korsan radyo istasyonunun bulunduğu yere girmiştir.⁵⁷

Atina Teknik Üniversitesi Senatosu tarafından olaylarla ilgili olarak yayımlanan bildiriye, işgalci olarak nitelendirilen kişilerin büyük bir kısmının öğrenci olmadığı ifade edilmiştir. Olayların sorumlusu olarak görülen öğrenciler hakkında 8 yıla kadar hapis cezası talep edilmiştir. Tanklar ve zırhlı araçlar ise Atina’nın dış bölgelerinde toplanmıştır.⁵⁸ Yunanistan’ın önde gelen üç politikacısı, Atina Politeknik Üniversitesi’nde yaşanan öğrenci olaylarıyla bağlantılı olduğu iddiasıyla gözaltına alınmıştır. Bunlar arasında sağ görüşe mensup eski Başbakanlardan Panayotis Kanellopoulos, Yorgo Mavros ve Yani Zigdis yer almaktadır. Eski Bakan Zigdis, ameliyat nedeniyle kaldırıldığı hastanede gözaltına alınmıştır. Söz konusu üç politikacı, üniversite gençliğini destekleyen açıklamalar yaparak cunta yönetimini eleştirmiştir. Yunan hükümeti, öğrenci olaylarının ardından üniversitelerin ve yükseköğretim kurumlarının 10 Aralık 1973 tarihine kadar kapalı kalacağını duyurmuştur. Başbakan

⁵³ Cem Başar, Atina’da yüzlerce kişi tutuklandı, Milliyet, 19 Kasım 1973, 1.

⁵⁴ 11 είναι οι νεκροί, 138 οι τραυματίαι, Μακεδονία, 20 Kasım 1973, 1.

⁵⁵ Cem Başar, Yunanistan’da tutuklamalar devam ediyor, 21 Kasım 1973, 3.

⁵⁶ Cem Başar, Yunanistan’da 866 kişi tutuklandı, Milliyet, 20 Kasım 1973, 6.

⁵⁷ Özlütaş, Burası Politeknik, 92.

⁵⁸ Cem Başar, Yunanistan’da tutuklamalar devam ediyor, 21 Kasım 1973, 3.

Markezinis, Genelkurmay'da gerçekleştirdiği uzun toplantının ardından halka Yunan ordusuna güvenmeleri çağrısında bulunmuş; mevcut olayların ülkenin güvenliğini tehdit ettiğini ve ordunun müdahalesi sayesinde asayişin sağlandığını belirtmiştir. Markezinis'in bu ifadeleri, o dönemde beklenilen aksine istifa etmeyi düşünmediğini ve sıkıyönetim rejimiyle ülkenin bir süre daha otoriter bir şekilde yönetilmeye devam edeceğini göstermesi açısından önem taşımaktadır. Olayların ardından, sıkıyönetim komutanlığının emriyle Atina'da faaliyet gösteren öğrenci ve kültür dernekleri kapatılmıştır. Kapanması kararı verilen dernekler arasında *"İstanbul'lu Rum Öğrenciler Derneği"* de bulunmaktaydı.⁵⁹

Atina Politeknik ayaklanması baskıcı bir yönetime karşı bir öğrenci hareketi olarak başlasa da bir süre sonra Yunan halkının önemli kesimlerinden de destek bulmuştur. Belirtmek gerekir ki Politeknik öğrencilerinin üniversiteyi işgali, Yunan Cuntasında 25 Kasım 1973'te bir iktidar değişikliğine yol açmış, gençliğin Papadopoulos'un gitmesinin artık Yunanistan için bir zorunluluk olduğunu dile getiren sloganları amacına ulaştırmıştır.⁶⁰ Gizikis tarafından Papadopoulos'a karşı girişilen darbenin ardından Papadopoulos, Atina'ya 20 km uzaklıkta bulunan Lagonissa'da bulunan villasında ev hapsine mahkum edilmiştir. Evde tutuklanmasına karar verilen Papadopolos'la ilgili olarak yürütülen soruşturma neticesinde, Yorgo Papadopoulos'un eşi Despina Papadopoulos'un Yunanistan'daki öğrenci olayları esnasında ülkeden ayrılıp Avrupa turuna çıktığı anlaşılmıştır. İlk olarak Fransa'ya ardından Almanya'ya gittiği anlaşılan Despina Papadopoulos'un ne zaman döneceği o dönemde merak konusu olmuştur.⁶¹ Albaylar Cuntası lideri Yorgo Papadopoulos'un devrilmesinin ardından yeni Başbakan olarak Andruçopoulos getirilmiştir. Andruçopoulos, yeni anayasanın halkoyuna sunulması ve seçimlerin gerçekleştirilmesi hususunda kesin bir zaman dilimi vermemiş, ülkeyi kararname ile yönetme yolunu seçmiştir. Devrik yönetimin seçim süreçlerine yönelik eleştirilerde bulunan Başbakan, Anayasa Mahkemesi'nin kaldırılacağını da duyurmuştur. Andruçopoulos, zaman belirtmeden yeni bir anayasanın hazırlanarak halkoyuna sunulacağını ve uygun ortam sağlandığında seçimlerin yapılacağını ifade etmiştir. Atina Politeknik öğrenci olaylarına ilişkin değerlendirmesinde ise gençlerin kamu düzenini bozmadığı sürece görüşlerini özgürce ifade edebileceklerini belirtmiş, ancak gösteri ve şiddet eylemlerinin gereksiz olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca öğrencilerin eğitim imkanlarının geliştirileceği yönünde taahhütte bulunmuştur.⁶² Andreas Papandreu'nun liderliğini yürüttüğü Pan-Helen Kurtuluş Hareketi'nin Roma bürosu, 26 Kasım 1973 tarihinde yayımladığı bildiriye, Yunanistan'da gerçekleşen yeni darbeye karşı kararlı ve amansız bir mücadeleye girişileceğini duyurmuştur. Cunta yönetimine sıkça karşı çıktığı bilinen ünlü sinema oyuncusu Melina Mercouri ise, öğrenci olaylarında hayatını kaybedenlerin sayısının, Papadopoulos rejiminin açıkladığı 12 kişi yerine yaklaşık 400 olduğunu iddia etmiştir.⁶³

Hükûmet sözcüsü ve Başbakan Müsteşarı Rallis, askerler ve öğrenciler arasında yaşanan kanlı çatışmalar hakkında yaptığı açıklamada, *"Askerler namuslu insanlardır. Milleti haklarından mahrum etmek niyetinde değillerdir. Seçimden önce kafaları düzene sokmak gerekir"* ifadelerini kullanmıştır. Bu dönemde dikkat çeken bir diğer gelişme ise yeni Yunan Dışişleri Bakanı Spiro Tetenes'in Milliyet gazetesine verdiği demeçtir. Tetenes, Ankara ile Atina arasında ortak konularda iş birliğinin sürdürüleceğini ve yeni hükûmetin Türkiye ile ilişkileri güçlendirmeye önem verdiğini belirtmiştir. Türkiye ile olumlu ilişkiler kurulmasının uygun olduğunu ifade eden Tetenes, yeni hükûmet programında Türkiye'ye neden doğrudan yer verilmediği sorusuna karşılık ise, *"Türkiye hem müttefikimiz hem de komşumuzdur. Her iki konudaki paragraflar Türkiye'yi de kapsıyor"*

⁵⁹ Cem Başar, Yunanistan'da 3 eski politikacı gözaltında, Milliyet, 22 Kasım 1973, 1.

⁶⁰ Sami, Kohen, Yunanistan'da Seçim Askıya Alınıyor, Milliyet, 29 Kasım 1973, 1.

⁶¹ Kocası Devrilirken Eşi Avrupa'da Gezideydi, Hürriyet, 26 Kasım 1973, 1.

⁶² Sami, Kohen, Yunanistan'da Seçim Askıya Alınıyor, Milliyet, 29 Kasım 1973, 1. Papadopoulos'un sınıf arkadaşı olan Gizikis, onun aksine soğukkanlı ve ağırbaşlı bir askerdi. 1967 Albaylar Cuntası darbesinin baş aktörü olan Papadopoulos ile arkadaş olsa da, eski Yunan kralı Konstantin'e yakınlığıyla bilinmekteydi. 21 Nisan 1967'de gerçekleşen ihtilal komitesinin 38 subayından biri olan Fedon Gizikis, darbenin ardından Papadopoulos tarafından pek çok arkadaşı görevden alınmasına karşın görevde kalabilmiştir. Cumhurbaşkanı Papadopoulos döneminde cunta öncesindeki dönemden daha başarısız bir dönem olarak gördüğünü belirterek 1967 darbesine beraber yürüdüğü Papadopolos'u 25 Kasım 1973'te devirmiştir. Gizikis Papadopoulos'un Sınıf Arkadaşı ama Kralın Dostuydu, Hürriyet, 27 Kasım 1973, 11.

⁶³ Sami Kohen, Yeni Cuntanın İlk İş Ekmek Fiyatlarını İndirmek Oldu, Milliyet, 27 Kasım 1973, 1.

şeklinde yanıt vermiştir. Atina'daki diplomatik çevreler, Tetenes'in bu açıklamasını ve yeni Yunan hükûmetini "bekle ve gör" politikası olarak değerlendirmiştir.⁶⁴

Atina Politeknik ayaklanmasının ardından hem hükûmette değişiklikler gerçekleşmiş hem de Yunan ordusunun üst kademelerinde kapsamlı tasfiyeler yapılmıştır. Emekliye sevk edilen general sayısı 40'ı bulmuştur. Başbakan Andruçopoulos, tüm genel müdürlerden derhal istifa etmelerini talep etmiştir. Yeni yönetim, üst düzey bürokratlarla yeniden yapılandırılmıştır. Cunta yönetiminin öncelikli müdahale alanlarından biri ekonomi olmuş; Selanik'in ardından Atina'da da fiyatlarda düşüş gözlemlenmiştir. Atina'da sığır etinin kilogram fiyatı 120 drahmiden 80 drahmi, tavuk eti ise 48 drahmiden 40 drahmiye gerilemiştir. Ekonomik tedbirler kapsamında, iç ve dış kredi alımlarının durdurulması ve kamu harcamalarının kısılması gibi önlemler alınmıştır. Yunan Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 1 Aralık 1973'te yayımlanan bir bildiri ile, 3 Aralık 1973 tarihinde ülkede eğitim faaliyetlerinin yeniden başlayacağı duyurulmuştur.⁶⁵ Nitekim Kasım 1973'te askeri cunta yönetimi değişmiş ve bu dönemde Türkiye ile Yunanistan arasında Ege Denizinde petrol arama rekabeti nedeniyle ilişkiler gerginleşmiştir.⁶⁶

Sonuç

Bu makale, 1973 yılında gerçekleşen Atina Politeknik İşgali'ni öğrenci hareketlerinin siyasi söylemi ve direniş pratikleri üzerinden incelemektedir. Atina Politeknik'te 1973 Kasım'ında patlak veren olaylar, Yunanistan'daki askeri cunta rejiminin çöküş sürecini hızlandıran tarihsel bir dönüm noktası olmuştur. "Ekme, eğitim, özgürlük" sloganı etrafında örgütlenen bu direniş, yalnızca öğrencilerin politik özgürlük talebi değil, aynı zamanda toplumun her kesiminde biriken baskı, sansür ve adaletsizlik karşısında yükselen kolektif bir çığlık olarak görülmektedir. Cunta lideri Georgios Papadopoulos'un 1967'den itibaren kurduğu otoriter düzen, siyasi partileri kapatmakla kalmamış; basını, üniversiteleri ve sanatı da sistematik bir denetim altına almıştır. Kültürel alan, rejimin ideolojik aygıtı hâline getirilmek istenirken; özgür düşünce ve sanat üretimi "devletin istikrarına tehdit" olarak görülmüştür. Bu baskıcı ortamda Melina Mercouri ve Mikis Theodorakis gibi muhalif sanatçılar, cuntanın simgelediği kültürel karanlığa karşı direnişin sembolleri hâline gelmişlerdir. Mercouri'nin sürgünden yürüttüğü kampanyalar, Yunan halkına uluslararası destek kazandırırken; Theodorakis'in müziği, yasaklanmasına rağmen özgürlük mücadelesinin sesi olmuştur. Sanatın susturulmaya çalışıldığı bu dönemde öğrencilerin üniversitelerdeki protestoları yalnızca siyasal değil, kültürel bir direniş olarak da anlam kazanmıştır. Papadopoulos rejiminin sanata ve düşünceye uyguladığı sansür, genç kuşakların geleceğe dair umutlarını tüketerek cuntaya karşı duyulan bıkkınlık ve öfkeyi derinleştirmiştir.

Ayaklanmanın simgesi hâline gelen Atina Politeknik Üniversitesi, cuntanın baskısına karşı son büyük direniş mevsisine dönüşmüştür. Öğrenciler, kurdukları korsan radyo yayınları aracılığıyla "Ekme, Eğitim, Özgürlük" çağrısını tüm ülkeye ulaştırmış; işçiler ve halk kesimleri bu çağrıya yanıt vermiştir. Toplumsal dayanışmanın büyümesi, rejimin otoritesini sarsmış, Papadopoulos'un cumhuriyeti ilan ederek sistemin görünen yüzünü yumuşatma çabaları ise toplumda karşılık bulmamıştır. Rejimin çelişkileri derinleşmiş, cuntanın kendi içindeki güç dengeleri bozulmaya başlamıştır. Atina Politeknik öğrencilerinin temel sloganlarından biri olan "Ekme, Eğitim, Özgürlük" ifadesi, bu çalışmanın kavramsal çerçevesinde merkezi bir yere oturtulmuştur. Makalenin bulgularına göre, öğrencilerin talepleri yalnızca akademik özgürlüklerle sınırlı kalmamış; ekonomik eşitsizliklere, siyasi baskılara ve ifade özgürlüğünün yokluğuna karşı bütünlüklü bir eleştiriye dönüşmüştür. "Ekme" talebi, halkın yaşadığı yoksulluğa dikkat çekerken; "Özgürlük" ve "Eğitim" talepleri ise askeri rejimin baskıcı ideolojisine karşı demokratik bir toplum idealini temsil etmiştir. 17 Kasım 1973 gecesi yaşanan olaylar, rejimin baskı politikalarının doruk noktası olmuştur. Tankların Politeknik binasının kapılarını yıkarak içeri girmesi, orantısız güç kullanımı ve çok sayıda öğrencinin öldürülmesi, askeri yönetimin meşruiyetini geri dönülmez biçimde yitirmesine neden olmuştur. Bu

⁶⁴ Sami Kohen, Tetenes Milliyet'e Demeç Verdi, Milliyet, 1 Aralık 1973, 1-6.

⁶⁵ Milliyet, 3 Aralık 1973.

⁶⁶ Richard Clogg, *Modern Yunanistan Tarihi*, (İstanbul: İletişim Yayınları, 1997), 204.

kanlı bastırma, Yunan halkının vicdanında derin bir yara bırakmış; rejime duyulan öfkeyi toplumsal bir bilince dönüştürmüştür. Öğrencilerin cesareti, halkın yıllardır bastırılmış korkusunu kırmış, cunta iktidarının çözülmesini hızlandırmıştır. Politeknik Olayları'nın ardından rejim içindeki çatlaklar belirginleşmiş, Papadopoulos otoritesini koruyamayarak General Phaedon Gizikis ve Dimitrios Ioannidis'in öncülüğündeki yeni bir askerî darbeyle devrilmiştir. Ancak bu "iç darbe", rejimin sürekliliğini sağlayamamış; tam tersine, sistemin çöküşünü hızlandırmıştır. Gizikis yönetimi, Kıbrıs bunalımıyla birlikte ulusal bir krize sürüklenmiş, 1974'te askeri diktanın sonunu getiren sivil yönetime geçişin yolu açılmıştır. Sonuç olarak Atina Politeknik İşgali, Yunanistan'ın yakın tarihinde hem siyasal hem de kültürel direnişin zirvesini temsil eder. Papadopoulos'un baskı rejimi, düşünceyi ve sanatı susturmaya çalışmış; ancak Mercuri'nin sesi, Theodorakis'in müziği ve öğrencilerin direnişi bu sessizliği bozmuştur. Bu ayaklanma, "ekmek, eğitim, özgürlük" talebinin yalnızca bir slogan değil, bir ulusun yeniden doğuş manifestosu olduğunu kanıtlamıştır. Politeknik'in kanlı bastırılışı, cuntanın sonunu hazırlayan kıvılcım olmuş; Yunan halkının demokrasiye, özgürlüğe ve insan onuruna duyduğu inancı yeniden canlandırmıştır.

Bu araştırmada nitel yöntem benimsenmiş; döneme ait Türkçe ve Yunanca gazete arşivlerinden, tezlerden ve ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır. Çalışma Politeknik Ayaklanması'nın sadece bir öğrenci isyanı değil, aynı zamanda geniş halk kesimlerinin katılımıyla gelişen bir direniş dalgası olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bu ayaklanmanın, Yunanistan'da 1967-1974 arasındaki askeri cunta rejiminin sonunu getiren süreci hızlandırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Atina Politeknik Ayaklanması'nın günümüzde hâlâ toplumsal hafızada canlı bir direniş sembolü olduğu ve "Ekmek, Eğitim, Özgürlük" sloganının evrensel bir özgürlük talebine dönüştüğü görülmektedir.

Bu çalışma, Yunanistan'da 1973 yılında yaşanan Politeknik İşgali'ni akademik bir çerçevede ele alarak, ülkedeki öğrenci hareketlerinin siyasal ve toplumsal etkilerini bütüncül bir yaklaşımla incelemiştir. Literatürde Politeknik İşgalini doğrudan konu alan akademik bir çalışmaya bugüne dek rastlanmamış olması, bu araştırmayı alanda öncü bir konuma yerleştirmektedir. Bu yönüyle çalışma, yalnızca Yunanistan'daki öğrenci hareketlerinin dinamiklerini ortaya koymakla kalmamakta, aynı zamanda benzer toplumsal hareketlerin anlaşılmasına katkı sunacak kuramsal ve metodolojik bir zemin de oluşturmaktadır. Böylece araştırma, hem mevcut literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmakta hem de gelecekte yapılacak çalışmalara ışık tutacak nitelikte bir başlangıç noktası işlevi görmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Yapay Zeka Kullanımı: Yazar bu çalışma için yapay zekâ destekli uygulama kullanmadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Use of Artificial Intelligence: The author declared that he did not use an AI-supported application for this work.

Kaynaklar

Araştırma Eserler

Clogg, Richard. *Modern Yunanistan Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları, 1997.

Demirözü, Damla. "On Sekiz Metin: Yunan Edebiyat Dünyasından Albaylar Cuntası'na (1967-1974) Karşı Yükselen Ses", *Litera Edebiyat Yazıları* 14, sy. 14 (2004): 177.

Heneage, James. *Kısa Yunanistan Tarihi*. İstanbul: Say yayınları, 2021, 213-214.

- Χριστοφή, Μαρία. “Πολυτεχνείο 73: Πέρα Από Τη Φοιτητική Εξέγερση”. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Αριστοτελείο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2011.
- İzçi Yiğit, Hilal. “İki Darbe Arasında Türk-Yunan İlişkileri (1960-1980)”. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2025.
- İzçi Yiğit, Hilal. “Yunan Kralı Konstantinos ve Venizelos Çatışması Ekseninde Yunanistan’ın Birinci Dünya Politikası”, *Tarihin Engin Sularında Prof. Dr. Vahdettin Engin’e Armağan*, Editör Arif Kolay ve Ahmet Vurgun. 621-622. İstanbul: Yeditepe yayınevi, 2022.
- Kılıçoğlu, Çiğdem. “*Albaylar Cuntası Döneminde Yunanistan’ın Türkiye Politikası (1967-1974)*”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2010.
- Kılıçoğlu Cihangir, Çiğdem. “Yunanistan’da Monarşi Üzerine Bir Değerlendirme”. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, sy. 58 (2016): 99.
- Λυγερός, Σταύρος. *Η Ειγερση Του Πολυτεχνείου Μία Ξεχασμένη Κατάθεση*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατακη, 2023.
- Μαντογλου, Σουλτάνα. “Μελέτη Μιας Μειονότητας”, *Διδακτορική Διατριβή*, Παντειον Πανεπιστήμιο, 1992.
- Mercouri, Melina. *Cuntayla Savaşım*. İstanbul: Akan yayıncılık, 1988.
- Özlütaş, Rıza. *Burası Politeknik*. İstanbul: Kor Kitap, 2017.
- Σολυοπολοβς Κονσταντινος, *Κονσταντινος Καραμανλής Αρχείο Γεγονότα Κείμενα*, Αθήνα: Ιδρυμα Κονσταντινος Γ. Καραμανλής Εκδοτική Καραμανλής, 1995, 200.
- Svoronos, Nikos. *Çağdaş Helen Tarihine Bakış*. İstanbul: Belge Yayınları, 1988.

Sürelî Yayınlar

- Αιματηροί Μαχαι στο κεντρον των Αθηνών, Ελεύθερος Κόσμος, 17.11.1973, 1.
- Atina’da öğrencilerin Papadopoulos rejimine karşı giriştikleri direnme hareketi büyüyor, Cumhuriyet, 17.11.1973, s. 1
- Barlas, Mehmet, Yunanistan’da 2 Muhalefet Lideri Göz Hapsine Alındı, Cumhuriyet, 21.11.1973, 1.
- Başar, Cem, Atina’da Yüzlerce Kişi Tutuklandı, Milliyet, 19.11.1973, 1.
- Başar, Cem, Yunanistan’da 3 Eski Politikacı Gözaltında, Milliyet, 20.11.1973, 1.
- Başar, Cem, Yunanistan’da tutuklamalar devam ediyor, 21 Kasım 1973, 3.
- Başar, Cem, Yunanistan’da 40 General Emekliye Sevk Edildi, Milliyet, 12.03.1973, 1-11.
- Başar, Cem, Yunanistan’da 866 Kişi Tutuklandı, Milliyet, 20.11.1973, 6.
- Bir Krallık Bir Cumhuriyet, Hürriyet, 27.11.1973, 12.
- Doğanalp, Metin, Yunanistan kaynıyor: 6 ölü var, Hürriyet, 18.11.1973, 11.
- Εξάωρη Μάχη Στην Αθήνα και ή Πολυτεχνιων Ναταλήρθη υριό 2000 Φοιτητών, Μακεδονία, 17.11.1973, 1
- Για 3 μέρα το πολυτεχνείο κατεχεται απο ξπουδαστας και στήν Πάτρα 800 φοιτηταί κλείστηκαν στοπ πανεπιστήμιο, Μακεδονία, 16.11.1973, 1.
- Gizikis Papadopoulos’un Sınıf Arkadaşı ama Kralın Dostuydu, Hürriyet, 27 Kasım 1973, 11.
- İhtilale Nasıl Gelindi? Hareketi Bir Avuç Öğrenci Başlattı, Hürriyet, 26.11.1973, 1.
- Υπουργειον παιδειάς Ελλάδας: Πολίτικα και όχι φοιτητικά τα ελατηρια των Διαδηλωτών. Φως, 16.11.1973, 1.
- Kocası Devrilirken Eşi Avrupa’da Gezideydi, Hürriyet, 26 Kasım 1973, 1.
- Kohen, Sami, Tetenes Milliyet’e Demeç Verdi, Milliyet, 01.12.1973, 1-6.
- Kohen, Sami, Yeni Cuntanın İlk İşi Ekmek Fiyatlarını İndirmek Oldu, Milliyet, 27.11.1973, 1.
- Kohen, Sami, Yunanistan’da Seçim Askıya Alınıyor, Milliyet, 29.11.1973, 1.
- Kral Konstantin Bekliyor, Hürriyet, 27.11.1973, 11.

Κουτσουμης, ΝΤ, Τα τάνκερ Κατεσσι Λαν την φοιτητική Αναρχία, Ταχυδρόμος, 17.11.1973, 1.

Νέο κύμα φοιτητών ένεκλείσθη χδές στό Πολυτεχνείο, Ακρόπολις, 17.11.1973, 1.

11 είναι οί νεκροί, 138 οί τραυματίαι, Μακεδονία, 20.11.1973, 1.

Πρός αποτροπής ανωμάτων εξέλιξεων διεμήνυσε καί ό πρώην άρχηγός τής ΕΡΕ. Κ. Καραμανλής: Όχι βία. Εμπρός, 17.11.1973, 1.

Solcu EDA Partisi karatıldı, Milliyet, 01.05.1967, 1

Students Call For General Strike Say Junta Must Go, Athens News, 17.11.1973, 1.

Τα Τανκς κατέστειλαν την εξεγερσι, Απογευματινή, 17.11.1973, 1.

Το Πολυτεχνείο Αποραβιαστο, Απογευματινή, 16.11.1973, 1.

Yunanistan'da Darbe Bütün Siyasi Liderler Tevkif Edildi, Milliyet, 22.04.1967, 1.

Yunanistan'da sıkıyönetim ilan edildi, Cumhuriyet, 18.11.1973, 1.

Yunanistan'da sıkıyönetim. Atina'da en az 4 kişinin öldüğü gösteriler dün de devam etti, Milliyet, 18.11.1973, 1.

İnternet Kaynakları

Άγγελος Τσέκερης, Πολυτεχνείο 1973 / Το χρονικό της φοιτητικής εξέγερσης, 17 Νοεμβρίου 2022.

https://www.avgi.gr/politiki/430556_hroniko-tis-foititikis-exegersis